

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
Jojo Moyes
ME BEFORE YOU

Copyright © 2012 by Jojo Moyes
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Alnari d.o.o.

ISBN 978-86-7710-858-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Džodžo Mojes

DOK NISAM SRELA TEBE

Prevela Branislava Maoduš

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

Čarlsu s ljubavlju

Prolog

2007.

On izlazi iz kupatila, a ona je već budna, naslonjena na jastuke lista prospekte koji se nalaze pored kreveta. Nosi jednu od njegovim majica, kosa joj je tako razbarušena da budi sećanja na prethodnu noć. On stoji, uživa u kratkom prisećanju i briše kosu peškirom.

Ona podiže pogled s prospekta i pući usne kao da se duri. Verovatno ima suviše godina da bi to radila, ali nisu dugo zajedno pa mu je to još privlačno.

„Da li zaista moramo da radimo nešto što podrazumevaju penjanje po planinama ili prelaženje gudura? Ovo nam je prvi pravi zajednički odlazak na odmor, a u ovome ne postoji ni jedno jedino putovanje na kom nema bacanja s neke litice ili...“, pretvara se da drhti, „... vunene odeće.“

Baca brošure na krevet i proteže ruke boje karamela iznad glave. Glas joj je promukao, dokaz neprospavane noći. „A šta kažeš na luksuznu banju na Baliju? Mogli bismo da ležimo na pesku... provodimo sate uživajući u masažama... a u dugim noćima bismo se opuštali...“

„Ne mogu da idem na takav odmor. Moram da radim nešto.“

„Bacaš se iz aviona, na primer.“

„Nemoj da osuđuješ ono što nisi iskusila.“

Namrštila se. „Ako nemaš ništa protiv, mislim da ću se držati kritikovanja.“

Košulja mu je pomalo vlažna. Prolazi češljem kroz kosu i uključuje mobilni telefon trgnuvši se kada ugleda listu poruka koje se smesta pojavljuju na malom displeju.

„Dobro“, kaže. „Moram da idem. Napravi sebi doručak.“ Naginje se da je poljubi. Topla je, blago miriše na parfem i veoma je privlačna. Udiše miris njene kose i nakratko mu misli odlutaju kada mu ona obavije ruke oko vrata i privuče ga sebi.

„Da li još važi dogovor za vikend?“

Preko volje se izvlači iz njenog zagrljaja. „Zavisi od toga kako prođe sklapanje ovog posla. Sada je sve još prilično nesigurno. Možda ću morati da otputujem u Njujork. Kako bilo da bilo, idemo na večeru u četvrtak? Izaberi restoran.“ Njegovo motociklističko kožno odelo visi na vratima i on ga uzima.

Ona skuplja oči. „Večera. Da li će nam društvo praviti i gospodin Blekberi?“

„Molim?“

„Zbog gospodina Blekberija se osećam kao gospođica Levo Smetalo.“

Ponovo je napućila usne. „Kao da je uvek tu neko treći ko ti odvlači pažnju.“

„Utišaću ga.“

„Vile Trejnore!“, grdi ga. „Mora da postoji vreme kada možeš da ga isključiš.“

„Isključio sam ga sinoć, zar ne?“

„Pod prinudom.“

Osmehnulo se. „A to se sada tako zove?“ Navlači kožno odelo. I Lisin uticaj na njegovu maštu konačno popušta. Prebacuje motociklističku jaknu preko ruke, šalje joj poljubac i odlazi.

Na „blekberiju“ ga čekaju dvadeset dve poruke, prva je stigla u tri sata i četrdeset dva minuta posle ponoći, iz Njujorka. Neki pravni problem. Spušta se liftom do podzemnog parkinga pokušavajući da sredi misli o sinoćnim događajima.

„Jutro, gospodine Trejnore.“

Radnik obezbeđenja izlazi iz svoje kabine. Otporna je na sve vremenske prilike, mada ovde dole nema vremenskih prilika od kojih bi trebalo da ga štiti. Vil se ponekad pita šta radnik obezbeđenja radi u sitne sate. Verovatno zuri u snimak bezbednosne kamere i posmatra sjajne, uvek čiste, branike automobila vrednih šezdeset hiljada funti.

Navlači kožnu jaknu. „Kakvo je vreme napolju, Mik?“

„Užasno. Lije kao iz kabla.“

Vil zastaje. „Stvarno? Nije vreme za vožnju motorom?“

Mik odmahuje glavom. „Nije, gospodine. Jedino ako imate dodatak na naduvavanje da ga pretvorite u čamac. Ili želju da poginete.“

Vil pogleda motor, a onda počne da svlači kožno odelo. Šta god Lisa mislila, on nije čovek koji se izlaže nepotrebnoj opasnosti. Otključava kutiju

na motociklu i odlaze odelo, ponovo je zaključava i dobacuje ključeve Miku koji ih hvata jednom rukom. „Gurni ih ispod vrata mog stana, ako ti nije teško.“

„Nema problema. Želite li da vam pozovem taksi?“

„Ne. Nema smisla da obojica pokisnemo.“

Mik pritiska dugme automatske rešetke i Vil izlazi podižući ruku u znak zahvalnosti. Rano jutro je mračno i olujno, saobraćaj u centralnom delu Londona je gust i spor uprkos tome što je tek pola sedam ujutro. Podiže kragnu i spušta se niz ulicu prema raskrsnici jer je veća verovatnoća da će tamo uspeti da zaustavi taksi. Ulice su klizave od kiše, siva svetlost blista na uglačanom pločniku.

Psuje u sebi kada spazi druge ljude u odelima kako stoje na ivici trotoara. Od kada ljudi u Londonu ustaju ovako rano? Svi su imali istu ideju.

Razmišlja gde bi mu bilo najbolje da stane, a onda mu zazvoni telefon. Zove ga Rupert.

„Stižem. Pokušavam da uhvatim taksi.“ Na suprotnoj strani ulice primećuje taksi sa uključenim narandžastim svetlom i kreće prema njemu nadajući se da ga niko drugi nije video. Pored njega proleće autobus, prati ga kamion čije kočnice škripe zaglušujući Rupertove reči. „Ne čujem te“, viče nadglasavajući se s bukom saobraćaja. „Moraćeš da mi to ponoviš.“ Nasukan je na ostrvu, saobraćaj poput vodene struje teče svuda oko njega, vidi da narandžasto svetlo i dalje sija, podiže slobodnu ruku nadajući se da ga taksista vidi kroz zavesu kiše.

„Moraš da se javiš Džefu u Njujork. Još je budan, čeka da ga pozoveš. Pokušali smo da te dobijemo sinoć.“

„Šta nije u redu?“

„Pravna prepreka. Dve klauzule koje zavlache pod odeljak... potpis... dokumentacija...“ Njegov glas zaglušuje buka automobila čije gume šiste na vlažnom asfaltu.

„Nisam te čuo.“

Taksista ga je video. Usporava i gumama podiže sitne kapljice vode dok koči. Malo dalje primećuje čoveka koji prestaje da trči kada shvati da će Vil stići pre njega. Potajno oseća zadovoljstvo. „Vidi, reci Kali da mi pripremi dokumentaciju i stavi je na sto“, viče. „Stižem za deset minuta.“

Gleda desno pa levo a onda uvlači glavu u ramena dok pretrčava poslednjih nekoliko koraka do taksija, već se sprema da kaže taksisti da ga vozi u Blekfrajers. Kiša mu curi niz otvor između kragne i košulje. Biće potpuno mokar kada dođe u kancelariju, iako je razdaljina koju mora da pređe neznatna. Možda će morati da pošalje sekretaricu da mu kupi novu košulju.

Džodžo Mojes

„A moramo da rešimo i ovu neophodnu proveru pre nego što Martin stigne...“

Podiže pogled na zvuk škripe guma i prodoran zvuk sirene. Vidi sjajni crni taksi pred sobom, vozač već spušta prozor, a u uglu vidnog polja ugleda nešto što ne zna gde da smesti, nešto što mu se približava neverovatnom brzinom.

Okreće se i u deliću sekunde shvata da se nalazi tačno na liniji udara, da nema načina da se skloni. Šaka mu se otvara od iznenađenja, ispušta „blekberi“ na asfalt. Čuje povik koji možda dopire i sa njegovih usana. Poslednje što vidi je kožna rukavica, lice ispod kacige, užas na muškarčevom licu koji odražava njegov užas. Čuje se prasak i sve se raspada na paramparčad.

A onda ništavilo.

1.

2009.

Autobusku stanicu razdvaja sto pedeset osam koraka od kuće, ali mogu da napravim i sto osamdeset ako ne žurim ili ako nosim cipele sa platformom. Ili cipele kupljene u prodavnici polovne robe, čiji prihodi idu u dobrotvorne svrhe, s leptirićima na prstima i otvorenom petom, što objašnjava bagatelnu cenu od funtu i devedeset devet penija. Skrenula sam iza ugla i ušla u našu ulicu (šezdeset osam koraka), odavde vidim kuću, četvorosobna dvojna kuća pored još tri takve. Tatin automobil je napolju, što znači da još nije otišao na posao.

Meni za leđima, sunce se spuštalo iza zamka Stortfold, njegova tamna senka pružala se prema meni poput otopljenog voska. Kao dete često sam se sa ostalom decom igrala igre u kojoj smo svoje izdužene senke uvlačili u revolveraške okršaje, naša ulica je bila „OK koral“. Nekog drugog dana mogla bih da vam ispričam šta mi se sve dešavalo na ovom putu; da vam pokažem gde me je tata učio da vozim bicikl bez pomoćnih točkića; gde nam je gospođa Doherti, uvek nakrivljene perike, pravila velške kolače; gde je Trina gurnula ruku u živu ogradu, pravo u osinje gnezdo, nakon čega smo vrišteći trčali sve do zamka.

Tomasov tricikl stajao je izvrnut na stazi, zatvorila sam kapiju za sobom, podigla sam ga, dovukla do trema i otvorila vrata. Toplota me je udarila snagom vazdušnog jastuka. Mama se plaši hladnoće i cele godine drži uključeno grejanje. Tata stalno otvara prozore i gundđa da će nas mama dovesti do prosjačkog štapa. Kaže da nam je račun za grejanje veći od bruto društvenog proizvoda omanje američke države.

„Jesi li to ti, dušo?“

„Aha.“ Okačila sam jaknu na čiviluk, gde je morala da se bori za svoje mesto sa jaknama ostalih ukućana.

„Koja si ti? Lu ili Trina?“

„Lu.“

Provirila sam u dnevnu sobu. Tata je ležao na kauču licem nadole, ruku je ugurao među jastuke i izgledalo je kao da su je progutali. Tomas, moj petogodišnji nećak, čučao je i pomno ga posmatrao.

„Lego.“ Tata se okrenuo prema meni, zajapuren od napora. „Ne znam zašto ti prokleti delovi moraju da budu tako sitni. Da li si videla levu ruku Obi-Vana Kenobija?“

„Bila je na DVD-plejeru. Mislim da je zamenio Obijeve ruke sa rukama Indijane Džounsua.“

„Pa, izgleda da Obi nikako ne sme da ima bež ruke. Moraćemo da mu stavimo crne.“

„Ne bih se brinula da sam na tvom mestu. Zar mu nije Dart Vejder ot-fikario ruku u drugom delu?“ Pokazala sam Tomasu obraz da bi mi prišao i poljubio me. „Gde je mama?“

„Na spratu. A vidi ovo! Kovanica od dve funte!“

Podigla sam pogled, učinilo mi se da čujem poznato škripanje daske za peglanje. Džozu Klark, moja majka, nikada nije sedela s mirom. Bilo je to pitanje časti. Često se dešavalo da napolju na merdevinama farba prozore, povremeno zastajkujući da mahne, dok ostatak porodice večera.

„Možeš li ti da pokušaš da pronađeš tu prokletu ruku? Već pola sata je tražim, a moram da krenem na posao.“

„Radiš noćnu?“

„Tako je. Sada je pola šest.“

Pogledala sam na sat. „Zapravo, pola pet.“

Izvukao je ruku ispod jastuka i škiljeći pogledao sat na ruci. „Šta radiš kod kuće ovako rano?“

Neodređeno sam odmahнула glavom kao da nisam razumela pitanje i ušla u kuhinju.

Deda je, u svojoj stolici pored prozora, proučavao sudoku. Patronažna sestra nam je rekla da je to veoma dobra vežba za koncentraciju, i da će mu pomoći da se brže oporavi nakon moždanih udara. Nešto mi je govorilo da sam ja jedina primetila da on jednostavno nasumice ispunjava prazna mesta brojevima.

„Ćao, deda.“

Podigao je pogled i nasmešio se.

„Jesi li za šolju čaja?“

Odmahnuo je glavom i delimično otvorio usta.

„Hladno piće?“

Klimnuo je glavom.

Otvorila sam frižider. „Nema soka od jabuke.“ Setila sam se da je sok od jabuke preskup. „Gusti sok od crne ribizle?“

Odmahnuo je glavom.

„Vodu?“

Klimnuo je glavom i, kada sam mu dodavala čašu, promrmrljao nešto što je moglo da bude i hvala.

Majka je ušla u kuhinju natovarena ogromnom korpom uredno složene čistog veša. „Da li je ovo tvoje?“ Podigla je par čarapa.

„Mislim da su Trinine.“

„Tako sam i mislila. Čudne su boje. Mislim da su upale u mašinu s tatinom pidžamom boje šljive. Rano si se vratila. Da ne ideš negde?“

„Ne.“ Napunila sam čašu vodom iz česme i popila je.

„Hoće li Patrik svratiti kasnije? Zvao je jutros. Da li ti je mobilni bio isključen?“

„Mm.“

„Rekao je da se sprema da vam za letovanje rezerviše mesto u hotelu. Otac ti je video nešto na televiziji o tome. Koje ti se ono mesto dopada? Ipsos? Kalipsos?“

„Skijatos.“

„E, to. Mislim da bi bilo pametno da dobro proverite hotel. Uradi to preko interneta. On i tata su gledali nešto na vestima za vreme ručka. Izgleda da je polovina tih hotela još u izgradnji, a nećeš imati pojma kakvo je stanje dok ne stigneš tamo. Tata, da li bi želeo šolju čaja? Zar ti Lu nije ponudila?“ Stavila je čajnik na šporet i pogledala me. Izgleda da je konačno primetila da nijednom nisam progovorila. „Jesi li dobro, dušo? Strašno si bleđa.“

Dodirnula mi je čelo, kao da nemam dvadeset šest godina, već mnogo manje.

„Mislim da nećemo ići na more.“

Majčina ruka se ukoči. Pogledala me je onim svojim prodornim pogledom kojim me je gledala još kad sam bila mala, kao da vidi kroz mene. „Da li ti i Patrik imate nekih problema?“

„Mama, ja...“

„Ne pokušavam da se petljam. Samo, već ste veoma dugo zajedno. Normalno je da se povremeno pojavi neki problem. Vidi, tvoj otac i ja, mi...“

„Ostala sam bez posla.“

Nastupi tišina. Reči su odjekivale i sekle vazduh u maloj prostoriji još dugo nakon što je moj glas utihnuo.

„Molim?“

„Frenk zatvara kafe. Od sutra.“ Podigla sam ruku u kojoj se nalazila pomalo vlažna koverta koju sam sve vreme čvrsto stezala. Svih sto osamdeset koraka od autobuske stanice. „Ovo je otpremnina.“

Dan je započeo kao i svaki drugi. Svi koje poznajem mrze ponedjeljak ujutro, ali meni to nikada nije smetalo. Volela sam da stignem ranije u „Baterd ban“, uključim ogromni čajnik u uglu, unesem mleko i hleb iz ostave i ćaskam s Frenkom dok se spremamo da otvorimo kafe.

Volela sam zagušljivu toplotu kafea, nalete hladnog vazduha kada bi se vrata otvorila i zatvorila, tihi razgovor mušterija, a kada njih nije bilo, zvuk Frenkovog radija koji je, u uglu kafea, svirao sam za sebe. Nije to bilo pomodno mesto – na zidovima su se nalazile fotografije zamka s brda, stolovi su još bili prekriveni plastikom u imitaciji drveta, a jelovnik se nije menjao od kada sam počela da radim, ako izuzmemo nekoliko promena u izboru čokoladica i ubacivanje čokoladnih braunija i mafina u jelovnik.

Ali najviše su mi se dopadale mušterije. Dopadali su mi se Kev i Andželo, vodoinstalateri koji su dolazili skoro svakog jutra i zadirkivali Frenka u vezi s poreklom mesa. Dopadala mi se Gospa Maslačak, nazvali smo je tako zbog bujne bele kose. Od ponedjeljka do četvrtka naručivala je jedno jaje i pomfrit i onda čitala novine i ispijala po dve šolje čaja. Uvek sam se trudila da razgovaram s njom. Pretpostavljala sam da u toku dana i neće imati s kim da razgovara.

Dopadali su mi se turisti koji su zastajali kada bi išli u zamak ili se vraćali iz njega, bučni školarci koji su svraćali nakon časova, redovne mušterije iz kancelarija preko puta, i Nina i Šeri, frizerke koje su znale koliko tačno kalorija sadrži svaki obrok u „Baterd banu“. Čak mi nisu smetale ni neprijatne mušterije poput crvenokose žene, vlasnice prodavnice igračaka, koja se bar jednom nedeljno raspravljala zbog kusura.

Posmatrala sam kako za stolovima u kafeu započinju veze i okončavaju se, posmatrala sam kako razvedeni parovi predaju jedni drugima decu, stid i olakšanje na licima roditelja koji nisu voleli da kuvaju, i pritajeno zadovoljstvo penzionera kada bi im bio poslužen prženi doručak. Ovdje sam sretala sve oblike ljudskog života, a mnogi od posetilaca bi često, uz šolju vrelog čaja, sa mnom razmenili pokoju reč ili se našalili. Tata je uvek

tvrdio da nikada ne zna kakvu ću glupost izgovoriti u kom trenutku, ali u kafeu to nije bilo važno.

Frenku sam se dopadala. Po prirodi je bio miran i govorio je da ja unosim život u lokal. Osećala sam se kao da radim za šankom u baru, s tom razlikom što nisam morala da trpim neprijatne pijance.

A danas se Frenk, kada se lokal nakratko ispraznio nakon podnevne gužve, brišući ruke o kecelju, odmakao od rešoa i znak „zatvoreno“ okrenuo prema ulici.

„Vidi ovako, Frenk, već sam ti rekla. Bonusi ne ulaze u minimalac.“ Frenk je bio, kako bi to tata rekao, svileniji od svilene bube. Pogledala sam ga.

Nije se smešio.

„Opa. Nisam valjda opet stavila so u posude za šećer?“

Uvijao je kuhinjsku krpu i činilo se da mu je veoma neprijatno. Nikada ga takvog nisam videla. Na trenutak sam se zapitala da li se neko žalio na mene. A onda mi je rukom pokazao da sednem.

„Izvini, Luiza“, rekao je nakon što mi je saopštio vesti. „Ali vraćam se u Australiju. Mom ocu je veoma loše, a čini se da će zamak otvoriti svoj kafe. Tu je sve jasno.“

Mislim da sam sedela razjapljenih usta. A onda mi je Frenk predao kovertu i odgovorio na pitanje i pre nego što sam ga postavila. „Znam da nikada nismo, znaš već, potpisali zvanični ugovor ali želeo sam da se pobrinem za tebe. Unutra ti je tromesečna plata. Zatvaramo sutra.“

„Tromesečna plata!“, prasnuo je tata dok mi je mama gurala šolju zaslađenog čaja u ruke. „Pa to je baš lepo od njega, pošto je poslednjih šest godina radila kao prokleti konj.“

„Bernarde“, mama ga prostreli upozoravajućim pogledom pokazujući glavom na Tomasa. Moji roditelji su ga čuvali svakog dana nakon vrtića sve dok se Trina ne bi vratila s posla.

„Šta sad, kog đavola, da radi? Mogao je da je obavesti na vreme.“

„Pa... nema joj druge nego da pronađe drugi posao.“

„Nema prokletih poslova, Džoz. Znaš to i sama. Usred smo proklete recesije.“

Mama je na trenutak sklopila oči kao da pokušava da se smiri pre nego što je rekla. „Pametna je. Pronaći će ona već nešto. Uvek je bila dobar radnik. Frenk će joj dati dobre preporuke.“

„Ma, baš divno... Luiza Klark odlično ume da namaže maslac na tost, a i odlično rukuje starim čajnikom.“

„Hvala za podršku, tata.“

„Samo iznosim činjenice.“

Znala sam razlog tatine uznemirenosti. Računali su na moju platu. Trina je prilično bedno zarađivala u cvečari. Mama nije radila pošto je morala da se stara o dedi. Tata je neprestano brinuo zbog svog posla u fabrici nameštaja. Njegov šef je već neko vreme pričao o potrebi da se smanji broj radnika. Kod kuće se prigušenim glasom govorilo o dugovima i žongliranju kreditnim karticama. Tatin auto je izgubio vrednost kada ga je pre dve godine udario neosigurani vozač, i to je bilo dovoljno da se nesigurna građevina finansija mojih roditelja konačno uruši. Moja skromna plata bila je osnova kućnog budžeta, bila je dovoljna da porodica skrpi kraj s krajem.

„Hajde da ne pre nagljudemo. Sutra nek ode do Službe za zapošljavanje i vidi šta se nudi. Za sada ima dovoljno novca.“ Govorili su kao da nisam prisutna. „A i pametna je. Pametna si, zar ne, dušo? Možda bi mogla da završi kurs brzog kucanja. I počne da radi negde u kancelariji.“

Samo sam sedela dok su moji roditelji raspravljali kakav bih još posao mogla da radim sa svojim ograničenim kvalifikacijama. Mogla bih, na primer, da radim u fabrici, kao mehaničar ili da se zaposlim negde i pravim kiflice. Prvi put tog poslepodneva došlo mi je da zaplačem. Tomas me je pogledao svojim krupnim, okruglim očima i nemo mi pružio polovinu gnjecavog keksa.

„Hvala, Tomo“, tiho sam rekla i pojela keks.

Pronašla sam ga na sportskom terenu kao što sam i očekivala. Od ponedeljka do četvrtka, precizan kao sat, Patrik je odlazio u teretanu ili je trčao ukруг po stazi osvetljenoj reflektorima. Sišla sam niz stepenice, drhteći od hladnoće i polako izašla na stazu za trčanje, mašući mu kada se približio dovoljno da vidi ko sam.

„Trči sa mnom“, prodahtao je kada se približio. Dah mu je izlazio u bleđim oblačićima. „Imam još četiri kruga.“

Oklevala sam na tren, a onda sam počela da trčim pored njega. Drugačije ne bih mogla da ga nateram da razgovara sa mnom. Obula sam ružičaste patike sa tirkiznim pertlama, samo su mi one bile pogodne za trčanje.

Dan sam provela kod kuće pokušavajući da budem korisna. Mislim da sam već posle sat vremena počela da smetam mami. Mama i deda su imali svoje utvrđene navike, a moje prisustvo im je smetalo. Tata je spavao, ovog meseca je radio noćne smene i nismo ga smeli ometati. Pospremila sam svoju sobu, potom gledala televiziju utišanog tona, a kada bih se

s vremena na vreme prisetila zašto sedim kod kuće, osetila bih iznenađen bol u grudima.

„Nisam te očekivao.“

„Dosadilo mi je da sedim kod kuće. Mislila sam da provedemo malo vremena zajedno.“

Pogledao me je iskosa. Lice mu je prekrivao tanak sloj znoja. „Što pre nađeš drugi posao, dušo, to bolje.“

„Nije prošlo ni dvadeset četiri sata otkad sam izgubila prethodni. Mislim da imam pravo da neko vreme budem tužna i razočarana. Znaš, bar danas.“

„Ali moraš to da posmatraš s vedrije strane. Zнала si da ne možeš tamo ostati daveka. Želiš da napreduješ, da se razvijaš.“ Patrik je pre dve godine proglašen za najboljeg mladog preduzetnika godine u Stortfoldu i još se nije oporavi od te počasti. Od tada je pronašao i poslovnog partnera, Džindžer Pit, zajedno su radili kao lični treneri u krugu od šezdeset pet kilometara, i imali su i dva kombija sa logom firme kupljena na kredit. U kancelariji je držao belu tablu na kojoj je voleo da piše ukupan predviđeni prihod i slaže cifre dok mu se ne dopadne konačna. Nikada nisam bila sigurna jesu li imale ikakve veze sa stvarnim životom.

„Otkaz može ljudima da promeni život, Lu.“ Pogledao je na sat proveravajući koliko mu je trebalo vremena da obiđe jedan krug. „Šta želiš da radiš? Mogla bi da se prekvalifikuješ. Ubeđen sam da postoje stipendije za ljude kao što si ti.“

„Ljude kao što sam ja?“

„Ljude koji traže novu priliku. Šta bi želela da budeš? Mogla bi da postaneš kozmetičarka. Dovoljno si lepa.“ Gurnuo me je laktom dok smo trčali, kao da bi trebalo da mu budem zahvalna na komplimentu.

„Znaš već koliko kozmetike koristim. Sapun, vodu i, povremeno, papirnu kesu.“

Patrik je sada već postajao ozlojeđen.

Počela sam da zaostajem za njim. Mrzim trčanje. Mrzela sam ga što nije usporio.

„Vidi... prodavac. Sekretarica. Agent za nekretnine. Ne znam... sigurno postoji nešto što bi želela da radiš.“

Ali nije postojalo ništa. Dopadao mi se posao u kafeu. Dopadalo mi se što sam znala sve što se može znati o „Baterd banu“, dopadalo mi se da slušam priče raznih ljudi koji su tamo dolazili. Tamo sam se osećala prijatno.

„Ne možeš da se vučeš po ceo dan utučena, dušo. Moraš to da prevaziđeš. Svi najbolji preduzetnici su se ponovo popeli na vrh nakon što su

dotakli dno. To je uradio Džefri Arčer. A i Ričard Branson.“ Potapšao me je po ruci pokušavajući da me natera da držim korak s njim.

„Sumnjam da je Džefri Arčer bio tehnološki višak na odeljenju za pravljenje tosta.“ Ostala sam bez daha. A i nosila sam pogrešan brushalter. Usporila sam i spustila ruke na kolena.

Okrenuo se prema meni i počeo da trči unazad, hladan vazduh doneo je do mene njegov glas: „Ali da jeste... samo kažem. Razmisli o tome, obuci neko lepo odelo i idi u Službu za zapošljavanje. A mogu i da te obučim i zaposlim kod sebe u firmi, ako želiš. Znaš da ovde ima para. I nemoj da brineš za letovanje, ja ću sve platiti.

Nasmešila sam mu se.

Poslao mi je poljubac a glas mu odjeknu praznim stadionom. „Vратиćeš mi kada se ponovo zaposliš.“

Podnela sam zahtev za nadoknadu za nezaposlene. Otišla sam na četrdesetpetominutni razgovor, a potom i na grupni razgovor gde sam sedela sa grupom od dvadesetak muškaraca i žena različitih godina od kojih je polovina na licu imala isti zbunjeni izraz kao i ja, a druga polovina se ponašala potpuno nezainteresovano, bili su to ljudi koji su ovakvim sastancima prisustvovali prečesto. Nosila sam ono što je moj otac nazivao „civilnom odećom“.

Rezultat ovih napora bila je kratkotrajna zamena u noćnoj smeni u fabrici za obradu pilećeg mesa (zbog čega sam nedeljama imala noćne more), i dvodnevna obuka za savetnika za uštedu energije. Brzo sam shvatila da me zapravo uče da zbunim starije ljude i ubedim ih da promene kompaniju koja ih snabdeva strujom ili gasom i rekla sam Sajedu, svom ličnom „savetniku“, da ja to ne mogu da radim. Insistirao je da nastavim pa sam mu spomenula neke od tehnika koje su želeli da primenim, na to je ućutao i predložio da ćemo (uvek je koristio izraz „mi“ iako je bilo i više nego očigledno da jedno od nas dvoje ima posao) pokušati da pronađemo nešto drugo.

Odradila sam dve nedelje u nekom lancu brze hrane. Radno vreme je bilo dobro, mogla sam da se nosim s tim da mi se kosa elektrisala od uniforme, ali mi je bilo strašno teško da se pridržavam liste „prihvatljivih fraza“, od „Kako mogu da vam pomognem danas?“ do „Da li biste želeli veliku porciju pomfrita uz obrok koji ste naručili?“. Opuštena sam nakon što me je jedna od devojaka zaduženih za krofne uhvatila kako sa četvoro-godišnjom devojčicom raspravljam o raznoraznim prednostima besplatnih igračaka. Šta da vam kažem? Bila je to veoma pametna devojčica. Potpuno se slažem s njom u tome da su uspravane lepoticе glupave.

Sada sam došla na četvrti razgovor, a Sajed je pregledao svoj tač-skrin u potrazi za novim poslovnim „prilikama“. Čak je i Sajed, koji je imao ozbiljno i samozadovoljno držanje čoveka koji je uspeo da zaposli i najneprikladnije ljude, počeo da gubi nadu.

„Ovaj... Da li si razmišljala o tome da otpočneš karijeru u industriji zabave?“

„Misliš da budem pantomimičar?“

„Zapravo, ne. Ali traži se igračica na šipci. I traže nekoliko devojaka.“

Podigla sam obrvu. „Molim te, reci mi da se šališ.“

„To je trideset radnih sati nedeljno i zapravo je oblik samozapošljavanja. Mislim da su napojnice sasvim solidne.“

„Molim te, molim te, reci mi da me nisi upravo posavetovao da prihvatim posao koji podrazumeva šepurenje u donjem vešu pred nepoznatim ljudima.“

„Rekla si da umeš s ljudima. A čini se da ti se dopada... upadljiva... odeća.“ Pogledao je moje sjajne, zelene helanke. Pomislila sam da će me oraspoložiti. Tomas mi je za vreme doručka pevušio melodiju iz crtanog filma *Mala sirena*.

Sajed otkuca nešto na tastaturi. „A da li bi mogla da budeš ’supervizor na četu za odrasle’?“

Zaprepašćeno sam ga pogledala.

Slegnuo je ramenima. „Rekla si da voliš da razgovaraš s ljudima.“

„Ne. A nemam nameru ni da se polugola šetam po barovima. I neću da radim kao maser. Niti ću da se skidam pred veb-kamerama. Molim te, Sajede. Sigurno postoji nešto što mogu da radim, a da moj otac zbog toga ne doživi srčani udar.“

Izgleda da ga je ovo zapanjilo. „Nema još mnogo mogućnosti ako izuzmemo radna mesta u maloprodaji sa fleksibilnim radnim vremenom.“

„Misliš slaganje robe na police u supermarketima noću?“ Toliko puta sam bila ovde da sam već savlada i njihov žargon.

„Postoji lista čekanja za ta mesta. Roditeljima se veoma dopadaju zato što se ne poklapaju sa časovima“, rekao je izvinjavajući se. Ponovo se zagledao u ekran. „Dakle, ostaje nam samo još kućna nega.“

„Brisanje dupeta starcima?“

„Plašim se, Luiza, da nisi kvalifikovana za drugo. Ako bi želela da se pre-kvalifikuješ, drage volje ću te uputiti u pravom smeru. Ovdje u obrazovnom centru za odrasle drži se priličan broj odličnih kurseva.“

„Sajede, već smo prošli kroz ovo. Ako to uradim, ostajem bez nadoknade za nezaposlena lica, da li sam u pravu?“

„Tako je, ako ne možeš da prihvatiš posao koji ti se ponudi.“

Neko vreme smo sedeli u tišini. Posmatrala sam vrata na kojima su stajala dvojica kršnih radnika obezbeđenja. Pitala sam se da li je i njima Nacionalna služba za zapošljavanje pronašla posao.

„Ne umem sa starim ljudima, Sajede. Moj deda živi s nama otkad je imao moždane udare, a ja ne umem s tim da se nosim.“

„Aha. Znači da imaš iskustva u toj oblasti.“

„Ne zapravo. Moja mama se brine o njemu.“

„Da li bi tvoja mama želela posao?“

„Baš si vickast.“

„Ne trudim se da budem vickast.“

„I da ostavi mene da se brinem o dedi? Ne, hvala. I uzgred budi rečeno, to bi ti i on rekao. Zar nema nikakvih radnih mesta u kaficima?“

„Mislim da nema dovoljno kafića u gradu koji bi ti zagarantovali posao, Luiza. Možemo da pokušamo da ti pronađemo posao u 'Kentaki frajd čiken'. Možda se tamo bolje snađeš.“

„O da, baš bih dobro zaradila nudeći ljudima jednu vrstu pileće hrane umesto druge? Mislim da ne bi uspelo.“

„Možda možemo da pokušamo da ti nađemo posao negde van grada.“

„Znaš da imamo samo četiri autobusa. I znam da si mi rekao da proverim turistički autobus, ali pozvala sam stanicu i rekli su mi da dolazi u pet ujutro. A i duplo je skuplji od redovnih linija.“

Sajed se zavalio na naslon stolice. „U ovom trenutku, Luiza, moram da istaknem da, ukoliko želiš da nastaviš da primaš nadoknadu za nezaposlena lica, pošto si zdrava i prava, moraš da...“

„... pokažem da se trudim da pronađem posao. Znam.“

Kako da objasnim ovom čoveku koliko želim da radim? Ima li on pojma koliko mi nedostaje moj stari posao? Nezaposlenost je bila samo koncept, nešto što se često spominjalo u vestima o brodogradilištima i fabrikama automobila. Nikada nisam ni pomislila da bih gubitak posla mogla da doživim kao gubitak uda – kao nešto trajno. Nikada nisam pomislila da nezaposlenost može da navede čoveka da se oseća, ako izostavimo očigledan strah vezan za prihode i izgleda za budućnost, beskorisno i nesposobno. Nikada nisam pomislila da je teže ustati ujutro kad nemaš posao nego kada te budilnik grubo trgne iz sna. Da mogu da ti nedostaju ljudi sa kojima si radio, bez obzira na to što niste imali ništa zajedničko. Niti mi je palo na pamet da ću uhvatiti sebe kako tražim poznata lica među ljudima sa kojima sam se mimoilazila na ulici. Kada sam prvi put videla Gospu Maslačak kako